

Okres pierwszy

Budynek Sądu zaprojektowany został jako neogotycka twierdza, zbudowany z czerwonej cegły, ozdobionej piaskowymi gzymsami i pasami cegły żółtej, a stanowiący istotny element zabudowy dawnego Placu Ćwiczeń (obecnie Placu Wolności).

W 1835 r. powołano komisję do sprawy budowy nowego więzienia, ponieważ dotychczasowe miejskie budynki penitencjarne okazały się za ciasne. Węzienie miało powstać na terenach pofortecznych w części odkupionych od koszar kirasjerów. Nową lokalizację zatwierdzono w 1839 r., a pierwszy projekt architektoniczny sporządził architekt L. Drewitz. W roku 1842 r. zawarto porozumienie pomiędzy władzami miejskimi i ówczesnym królem o budowie nowego więzienia. Decyzja ta została zmieniona przez magistrat w ten sposób, że postanowiono połączyć więzienie z sądem miejskim. Nowe plany wykonał Karl Ferdinand Busse z Berlina. Plany zostały zatwierdzone przez króla w 1844 r., a budowę zrealizowano w latach 1845 - 1852. Wybudowany wówczas gmach był 2-krotnie powiększany przez Oskara Knorra w stronę ul. Podwale i Muzealnej i w 1930 r. przez Wernera Haberlanda - przez zastąpienie starego skrzydła od ul. Sądowej nowym.

Zespół składa się z dwóch połączonych ze sobą części: trójskrzydłowego sądu położonego między ul. Sądową, Podwale i Muzealną oraz więzienia na planie krzyża greckiego. Główne wejście do budynku mieściło się pierwotnie w trójkondygnacyjnej starszej części budowli, w której to części dominuje wysoki narożnik flankowany masywnymi ośmiobocznymi wieżami z kłatkami schodowymi. Za wejściem głównym znajdował się podzielony żeliwnymi kolumnami holl, powyżej niego główna sala rozpraw, na II piętrze - kaplica. Wystrój hollu, głównej sali rozpraw i kaplicy został usunięty w 1951 r. Obecnie wejście główne z portalem ozdobionym posągami Sprawiedliwości umieszczone jest w części zmienionej w 1930 r.

Po II wojnie światowej gmach Sądu nie został zmieniony.

Okres 1945 - 1990

W dniu 23.04.1945 r. ówczesny Minister Sprawiedliwości powierzył sędziemu Antoniemu Olbromskiemu organizację sądownictwa na Dolnym Śląsku, a sędziemu Mieczysławowi Poliszewskiemu objęcie i zabezpieczenie gmachu Sądu i mienia sądowego oraz organizację pierwszego Sądu Grodzkiego we Wrocławiu. W dniu przybycia sędziego Poliszewskiego do Wrocławia tj. w dniu 20.05.1945 r., wraz z 6-osobową grupą sędziów stwierdzono, iż budynek sądu jest w 1/3 jego części spalony, a pozostała część jest zajęta przez Zarząd Miejski Wrocławia.

W krótkim czasie zorganizowano grupę roboczą liczącą 70 osób do oczyszczenia budynku, zabezpieczono cenniejsze przedmioty wyposażenia, m.in. pozostałe maszyny do pisania, telefony.

Od lipca 1945 r. oprócz Sądu Okręgowego we Wrocławiu, rozpoczęto organizację 7 sądów okręgowych na Dolnym Śląsku : w Kłodzku, Świdnicy, Legnicy, Oleśnicy, Brzegu, Jeleniej Górze, Głogowie zs. w Nowej Soli. Równocześnie tworzone były, oprócz już utworzonego sądu grodzkiego we Wrocławiu - od sierpnia 1945 r. sądy grodzkie: w Jeleniej Górze, Kłodzku, Nowej

Soli, Oławie, Oleśnicy, Świdnicy, Wałbrzychu i Ząbkowicach Śląskich.

Do połowy 1946 roku w okręgu apelacji wrocławskiej powstało 8 sądów okręgowych i 34 sądy grodzkie.

Okręg Sądu Okręgowego we Wrocławiu to sądy: Brzeg, Głogów zs. w Nowej Soli, Jelenia Góra, Kłodzko, Legnica, Oleśnica, Świdnica, Wrocław, Środka Śląska i Wołów. Pierwszym Prezesem Sądu Okręgowego we Wrocławiu od dnia 1.06.1945 r. był sędzia Witold Madeyski. Pierwsza rozprawa w Sądzie Grodzkim we Wrocławiu odbyła się w dniu 28.06.1945 r., na której został wydany pierwszy wyrok sądu polskiego. W Sądzie Okręgowym pierwsza rozprawa odbyła się w dniu 14.08.1945 r., a przed Sądem Apelacyjnym w dniu 9.11.1945 r.

Od roku 1948 rozpoczęło się umacnianie organizacyjne i kadrowe Sądu Okręgowego we Wrocławiu, tworzone są nowe komórki organizacyjne, zostaje zwiększona obsada kadrowa, a także wyposaża się sądy w potrzebny sprzęt i urządzenia biurowe.

W latach 1945 - 1951 w Sądzie Okręgowym we Wrocławiu orzekało 18 sędziów i zatrudnionych było 20 pracowników administracyjnych.

Z dniem 1.01.1951 r. w wyniku reformy sądownictwa zniesione zostały Sąd Apelacyjny, Okręgowe i Sądy Grodzkie, a w ich miejsce utworzono Sąd Wojewódzki i 29 sądów powiatowych. We Wrocławiu działały, oprócz Sądu Wojewódzkiego, 2 sądy powiatowe; dla m. Wrocławia i dla powiatu wrocławskiego. Właściwość miejscowa sądów powiatowych była taka sama jak byłych sądów grodzkich.

Początkowo Sąd Wojewódzki składał się z 5 Wydziałów: cywilnego I instancji, cywilnego II instancji, karnego I instancji, karnego II instancji oraz wydziału prezydialnego.

Po rozszerzeniu właściwości rzeczowej utworzono dodatkowo 2 wydziały cywilne I instancji i ostatecznie w drugiej połowie lat 60 Sąd Wojewódzki we Wrocławiu składał się z 7 wydziałów, w których orzekało 66 sędziów i zatrudnionych było 132 pracowników administracyjnych.

Reforma podziału administracyjnego Polski wprowadzona od 1.07.1975 r. spowodowała również zmiany w organizacji sądownictwa. Na Dolnym Śląsku utworzono 4 województwa: wrocławskie, jeleniogórskie, legnickie i wałbrzyskie. W województwie wrocławskim pozostał Sąd Wojewódzki podzielony na 5 wydziałów i 6 sądów rejonowych w miejsce sądów powiatowych w Oleśnicy, Oławie, Strzelinie, Środzie Śląskiej, Wołowie i we Wrocławiu. Sąd Rejonowy we Wrocławiu objął początkowo swoją właściwością miejscową teren działania byłych sądów powiatowych w Trzebnicy i Miliczu. Oprócz wydziałów orzeczniczych Sąd Wojewódzki posiadał 4 oddziały : administracyjny, gospodarczy, finansowy, inwestycyjny oraz sekcję kadr. Od 1.01.1976 r. utworzono dodatkowo sąd rejonowy w Trzebnicy, który objął obszar działania sądu powiatowego w Miliczu.

Kolejne zmiany w sądownictwie zostały wprowadzone w roku 1989 r. i na bazie tych zmian utworzony został w Sądzie Wojewódzkim we Wrocławiu wydział gospodarczy.

Okres od 1990r. do chwili obecnej

Kolejna zmiana organizacji sądownictwa w Polsce następuje w roku 1990. Na bazie zmiany przepisów powstają Sądy Apelacyjne i także Sąd Apelacyjny we Wrocławiu.

Następnie w roku 1999 sądy wojewódzkie zmieniają swoje nazwy i od dnia 1.01.1999 r. dotychczasowy Sąd Wojewódzki staje się Sądem Okręgowym we Wrocławiu. Obejmuje on swoją właściwością obszar sądów rejonowych: Wrocław-Fabryczna, Wrocław-Krzyki, Wrocław-Śródmieście, w Miliczu, Oleśnicy, Oławie, Strzelinie, Środzie Śląskiej, Trzebnicy i Wołowie.

Na podstawie ustawy z dnia 6.12.1996 r. o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów w Sądzie Rejonowym dla Wrocławia-Fabrycznej zostaje utworzony i rozpoczyna działalność od dnia 9.02.2000 r. Wydział Gospodarczy - Rejestr Zastawów. Od dnia 1.01.2000 r. w Sądach Rejonowych w Oleśnicy, Oławie i Trzebnicy powstają wydziały cywilno-karne rozpoznające drobne sprawy z zakresu prawa cywilnego i karnego, a od dnia 1.07.2000 r. w kolejnych Sądach Rejonowych - Strzelinie, Środzie Śląskiej i Wołowie. Wydziały cywilno-karne po likwidacji Kolegiów ds. Wykroczeń i przyjęciu rozpoznawanych przez nich spraw, zmieniają nazwę na sądy grodzkie i takie wydziały zostają utworzone od dnia 14.10.2001 r. również w Sądach Rejonowych we Wrocławiu Fabrycznej, Krzyki i Śródmieście.

Kolejnym krokiem w rozwoju organizacji sądownictwa w okręgu wrocławskim jest utworzenie od dnia 1.01.2001 r. dwóch wydziałów Krajowego Rejestru Sądowego w Sądzie Rejonowym dla Wrocławia-Fabrycznej.

Na podstawie ustawy z dnia 18.04.1985 r. o rozpoznawaniu przez sądy spraw z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych, zmienionej w zakresie art. 1, w Sądzie Rejonowym dla Wrocławia-Śródmieścia dotychczasowy Sąd Pracy przejmuje część spraw z zakresu ubezpieczeń społecznych i od dnia 1.10.2001 r. staje się Sądem Pracy i Ubezpieczeń Społecznych.

Od dnia 1.10.2003 r. rozpoczęto realizację przepisów dotyczących elektronicznej księgi wieczystej. Od tej daty przy Sądzie Okręgowym we Wrocławiu rozpoczął działalność Ośrodek Migracyjny Ksiąg Wieczystych, którego likwidacja nastąpiła z dniem 30.09.2013 r. wobec zakończenia procesu migracji ksiąg papierowych do postaci elektronicznej. Na podstawie rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 6.12.2012 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich, dotychczasowi wizytatorzy Okręgowego Zespołu Nadzoru Pedagogicznego stali się wizytatorami Ministerstwa Sprawiedliwości, a zadania dotyczące wskazywania schronisk dla nieletnich zostały przejęte przez Zespół do spraw kierowania nieletnich, działający w ramach Departamentu Wykonywania Orzeczeń i Probacji w Ministerstwie Sprawiedliwości.

Historia

Wpisany przez Andrzej Ciuraszkiewicz

Piątek, 03 Październik 2008 10:16 - Zmieniony Czwartek, 04 Sierpień 2016 07:35

Od dnia 1.01.2016 r. w myśl ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o opiniodawczych zespołach sądowych specjalistów, istniejący dotychczas Rodzinny Ośrodek Diagnostyczno – Konsultacyjny przy Sądzie Okręgowym we Wrocławiu stał się Opiniodawczym Zespołem Sądowych Specjalistów, działającym w strukturze Sądu Okręgowego we Wrocławiu.

Obecnie w Sądzie Okręgowym we Wrocławiu działa 10 wydziałów orzeczniczych i 7 oddziałów administracji sądowej (Oddział Administracyjny, Oddział Finansowy, Oddział Kadr, Oddział Informatyczny, Oddział Analiz i Organizacji Pracy, Oddział Gospodarczy i Oddział Inwestycji i Remontów). Dodatkowo działają także: Biuro Rzecznika Prasowego, punkt informacyjny Krajowego Rejestru Karnego, Audyt Wewnętrzny, Kurator Okręgowy, Opiniodawczy Zespół Sądowych Specjalistów oraz Punkt Informacyjny.

Materiały źródłowe :

1. „Atlas architektury Wrocławia” tom I pod redakcją i w opracowaniu Jana Harasimowicza,
2. „Sądownictwo wrocławskie w latach 1945 -1980” w opracowaniu Józefa Cagary.